

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ(၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့ လေ့လာချက်

အောင်ကျော်မိုး*

ဇာတိအကျဉ်း

ဤဇာတိအကျဉ်းသည် မြန်မာစာပေနယ်ပယ်၊ ရှေးကဗျာကဏ္ဍလာ ကုန်းဘောင် ခေတ်စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ (၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာများ အဖွဲ့များကို စာပေရှုထောင့်မှ အကြောင်းအရာပိုင်း အရေးအဖွဲ့ပိုင်းအားဖြင့် လေ့လာ တင်ပြထားသော ဇာတိအကျဉ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ကဗျာ သင်္ဂဟမေဒနီကျမ်းလာ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ(၂)ပုဒ်ကို အလေ့လာခံ အဖြစ် သတ်မှတ် လေ့လာထားပါသည်။ ရတုစာပေ လေ့လာသည့် နည်းစနစ် အတိုင်း လေ့လာပါမည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ကြည့်ကန် ရှင်ကြီး၏ လောကီပညာ၊ ဗေဒင် ပညာ၊ ရာဇ ရေးရာ၊ လူမှုရေးရာတို့အပေါ် နှံ့စပ်သောအမြင်များ၊ မိခင် မေတ္တာအဖွဲ့ စကားအသုံး အနှုန်းများကို လေ့လာ ခြင်းအားဖြင့် ဂန္ထဝင်စာပေ လေ့လာ သူတို့အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

နိဒါန်း

ဤဇာတိအကျဉ်းသည် မြန်မာစာပေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သော ရတုကဗျာ အမျိုးအစားရှိ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုများမှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့များကို လေ့လာ တင်ပြသည်။ စာပေဆိုင်ရာ လေ့လာမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ရတု၏သဘောသဘာဝ ကို လေ့လာတင်ပြပြီး၊ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ (၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ လူမျိုးတိုင်း လူမျိုးတိုင်း အမေဟူသည် ရှိစမြဲ ဖြစ်သည်။ စာပေ၊ ဂီတ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပုစသည့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှ အမေမေတ္တာကို ဖော်ကျူးတတ်ကြသည်။ မြန်မာစာပေနယ်ပယ်တွင်လည်း ဝတ္ထု၊ ကဗျာ၊ ဆောင်းပါး၊ ရသစာတမ်း စသည့်စာပေမျိုးစုံတို့ဖြင့် အမေမေတ္တာကို ဖော်ကျူးတတ်ကြသည်။ အမေမေတ္တာကို ဖော်ကျူးရာတွင် ကုန်နိုင်ဖွယ်မရှိပေ။ ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် စွယ်စုံကျော်ထင်ကျမ်း၊ မေတ္တာစာ စသည်တို့ဖြင့်သာ လူသိ များသည်။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာကို အသိနည်းကြသည်။ ကြည့်ကန်ရှင်

* လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာပေ၊ မုံရွာတက္ကသိုလ်

ကြီး၏ မိခင်မေတ္တာဘွဲ့ ရတု(၂) ပုဒ်ကို ကဗျာ သင်္ဂဟမေဒနီကျမ်းတွင် ဖတ်ရှုရသည့် အတွက် စာဆို၏ ရတုစာပေဖန်တီးမှုစွမ်းရည်ကို လေ့လာ လိုစိတ်ဖြစ်ပေါ်မိသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံ ပညာရှင်အဖွဲ့ (၁၇)ကြိမ်မြောက် သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတု ကဗျာ(၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့များ လေ့လာချက်စာတမ်းကို ဖတ်ကြားတင်သွင်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်းတွင် ၁။ စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း၊ ၂။ ရတု ဝေါဟာရနှင့်သဘောသဘာဝ၊ ၃။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ (၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့ လေ့လာချက် ဟူ၍ ခွဲခြားလေ့လာသွားပါမည်။

၁။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး ရှင်နန္ဒဓဇကို ပခုက္ကူခရိုင်၊ မြိုင်မြို့နယ်၊ လင်းကတော ဆယ်ရွာ အပါအဝင် ကြည့်ကန်ရွာတွင် သက္ကရာဇ် ၁၁၁၉ ခုနှစ်၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်နုဖြစ်သည်။ အမျိုးအနွယ်မှာ အင်းဝအပျက်တွင် ကေတုမတီ တောင်ငူပြည်ကြီးကို အစိုးရတော်မူသော ပြည့်ရှင်မင်း အဆောင်မြဲမင်း၏ မြစ်ဖြစ် သည်^၁ ဟုဆိုထားပါသည်။

သာမဏေဝတ်သောအခါ ရှင်နန္ဒဓဇဘွဲ့ခံရသည်။ ရှင်သာမဏေအဖြစ်နှင့် ကျောင်း၌ စာပေများ သင်ကြားတတ်မြောက်လျှင် ရဟန်းဘောင်သို့မဝင်ပါ။ စဉ်းကူး မင်း လက်ထက်နှင့် အမရပူရမြို့တည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တို့၌ လွှတ်တော်တရားရုံးများတွင်လှည့်လည်ကာ ဗဟုသုတအဖြာဖြာကို သုံးနှစ်စီ၊ လေးနှစ် စီ ဆည်းပူးသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအောက်မြို့ ကျေးရွာဒေသများစွာသို့လည်း လှည့်လည်သွားရောက်ကာ ဂန္တနုရ ဗဟုသုတ၊ ဒေသန္တရဗဟုသုတ အစရှိသည်တို့ကို လေ့လာဆည်းပူးသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ခုတွင်မူ လင်းကတောဆယ်ရွာ အသောက ရုံကျောင်း၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက တောင်းပန်သဖြင့် ရေးသားသော ဇေယျာဝန္တနာ ဘုရားရှိခိုးစာ ကျမ်းနိဂုံး၌ ကလေးဘဝ ပညာရှာဖွေသင်ကြားစဉ်က မိမိ နည်းခံ အတုယူခဲ့ရာ ဆရာတော်ကြီး (၂)ပါး၏ အမည်စာရင်းကို ထည့်သွင်းရေးသားထား၏။ သို့ရာတွင် မောင်နုသည် အသက်(၃၀)ကျော်သော်လည်း ပဉ္စင်းမခံဘဲ ရှင်အဖြစ်နှင့်ပင် ကြည့်ကန်ရွာ ဘုံသာထွန်းကျောင်း သစ်၌ သီတင်းသုံးကာ တပည့်များအား စာပေ

^၁ သုတ၊ မောင်၊ ၂၀၀၅၊ ၁၈၂။

ပို့ချသည်။ ထိုသို့နေခိုက် မုံရွေးဆရာတော်၏ ဗုဒ္ဓဝင်ဆိုင်ရာ အမေးပြဿနာ (၅၅) ချက် တို့ကို ဖြေဆိုခဲ့သည်။

မုံရွေးဆရာတော်နှင့် ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးတို့၏ အမေးအဖြေသည် မြန်မာစာပေ တွင် မုံရွေးအမေး ကြည့်ကန်အဖြေဟူ၍ ထင်ရှားသည်။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် စွယ်စုံ ကျော်ထင် အမေး ပုစ္ဆာကျမ်းကြီးကိုလည်း ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးက အမရပူရသို့ ပင့်ခေါ်ရာ မောင်းထောင်သာသနာပိုင် ဆရာတော်ကြီးထံတွင် နေရသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ “သတ္တောဝါဒီ ဆယ်လွန်းတင်ဂါထာကျမ်း” ကို ရေးသား ပြုစုခဲ့ပါသည်။

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာပေလက်ရာများကို ကြည့်ကန်ရှင် ကြီး ဘဝနှင့် စာပေလေ့လာချက် သုတေသနတွေ့ရှိချက်စာအုပ်တွင်

- ၁။ ဇေယျဝန္တနာ ပါဠိနိဿယရှိခိုးစာကျမ်းနှင့် ဘုရားရှိခိုးများ
- ၂။ ပဉ္စပညာသပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇာကျမ်း
- ၃။ စွယ်စုံကျော်ထင်ကျမ်း
- ၄။ သတ္တောဝါဒီ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်း
- ၅။ စစ်ကိုင်းတောင်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်း
- ၆။ မနောဇာကျမ်း
- ၇။ ဗေဒင်လက်ရိုးကျမ်း
- ၈။ ဆဋ္ဌကဏ္ဍကကျမ်း
- ၉။ သာသနာလျှောက်စာတမ်း
- ၁၀။ ကျားမသျှတ္တရကျမ်း
- ၁၁။ ဆုံးမစာများ
- ၁၂။ ဖြတ်ထုံးများ
- ၁၃။ စကားပုံမေတ္တာစာများ
- ၁၄။ သုတ်ပါဠိတော်နိဿရ
- ၁၅။ ဗျူနာဒိ ဋီကာ
- ၁၆။ ဆနုဂုတိကျမ်း

တို့မှာ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး ရေးသားသည်ဟု အမှတ်အသားသာ တွေ့ရ၍ စာကိုယ်များ မတွေ့ရှိရပါ။^၁

ယင်းတို့မှာ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး ရေးသားသည်ဟု အမှတ်အသားရှိသော စာပေများ ဖြစ်ပါသည်။

ကြည့်ကန်ရွာနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကျည်းကန်နှင့် ကြည့်ကန် ဟူ၍ နှစ်မျိုး တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် ကြည့်ကန်ရွာဟုသာ အမှန်ယူသင့်ပုံကို

“ကြည့်ကန်ရွာ၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်းကြောင်းအရ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးက ကကြီးရရစ် ညသတ်အောက်မြစ်ဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။ အတည်ပြု ခဲ့သည်။ ကြည့်ကန်ရွာ၏ သမိုင်းကား ဤသို့ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၄၅၄ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ပေးသော ဘွဲ့အမည်ဖြင့် သီရိဇေယျသူရဘွဲ့ အမည်ရသော ရွှေဂူ ဒါယကာ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ပုဂံ၌ နန်းတက်တော်မူ၏။ ထို အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ကြည့်ကန်ရွာကြီး တည်ရှိရာအရပ်သို့ရောက် သောအခါ “ဤနေရာ၌ ကန်တည်ထားရလျှင် အများသတ္တဝါတို့ ရေအတွက် ချမ်းသာကြပေမည်” ဟု ဆင်ခြင် စဉ်းစားတော်မူသည်။ များမတ်များနှင့် တိုင်ပင်တော်မူပြီး ကိုယ်တော်တိုင် ကြည့်၍ တူးသောကန် ဖြစ်သောကြောင့် “ကြည့်ကန်” ဟု အမည်တွင်လေသည်။ ထိုကြည့်ကန်ကြီးအနီး၌ တည်ထား သောရွာဖြစ်၍ “ကြည့်ကန်ရွာ” ဟုခေါ်တွင်ကြောင်း သစ္စာဘာဝီကျမ်းတွင် ရေးသားထားသည်။ ထို့ကြောင့် ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးက ရွာ၏သမိုင်းကြောင်း ကို ထောက်ရှုပြီး ကြည့်ကန် ဟူသော စာလုံးပေါင်းဖြင့် ရေးသား အတည် ပြုခဲ့သည်။”^၂

ဟု ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး သူ့ရွာ၊ သူ့ဘဝ၊ သူ့ဇာတိ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ဘဝနိဂုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗိုလ်မှူးကြီးဘသောင်း (မောင် သုတ)၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် ၁၁၇၅ ခန့်ဟု ဖော်ပြထား၍ မည်သို့ ပျံလွန်တော်မူသည်ကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ သစ္စာဘာဝီကျမ်းတွင်မူ ကိုရင်ကြီး ပျံလွန်ပုံကို အသေးစိတ် ရေးသားထားသည်။

“ရှင်နန္ဒဓဇသည် ကြည့်ကန်ရွာ ဘုံသာထွန်းကျောင်းတိုက်၌ နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်ကျော်ကာလပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာသုံးပါး နေ့ည မအားပွားများအားထုတ်ပြီးနောက် အသက်၅၃နှစ်လောက် ရောက်သည့် အခါ လယ်ကိုင်းကျောင်းတော်ရာ မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်မြတ်၏ ခြေတော်ရာ

^၁ ဌေးကြည်၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၇၊ ၈။
^၂ ဌေးလွင်(ဆားလင်းကြီး)၊ ၂၀၁၀၊ ၁၈-၁၉။

အစစ် ပါဒစေတီတော်ဘုရားတို့ကို ဖူးမြော်ခြင်းငှာ ကြွသွား၍ ရောက်ရှိ ဖူးမြော်ရာ ထိုသည့်အခါဝယ် မိမိသဒ္ဓါစေတနာကလည်း ဖူးမြော်၍ မတင်းတိမ်သေး၊ မရက်ရွာသူ ဒါယကာဒါယိကာမ အများ လူတို့ကလည်း ကြည်ဖြူသဒ္ဓါလွန်သောကြောင့် တစ်ဝါတစ်ချို့ ဝါဆိုနေရန် တောင်းပန် လျှောက်ထားကြသဖြင့် ထိုလျှောက်ထားခြင်းကို ပဋိညာဉ်ခံ၍ ထိုရွာနေ ဒါယကာတို့က ခေတ္တယာယီကျောင်း ဆောက်လုပ်၍ လှူဒါန်းသဖြင့် ထိုကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်လေ၏။ ထိုသို့နေစဉ် ထိုကျောင်း လှေခါး အဆင်းတွင် လှေခါးပျက်ကျသဖြင့် မကျန်းမမာရှိတော်မူ၏။ ထိုအနာ ရောဂါသည် မယုတ်မလျော့သဖြင့် အဆင့်ဆင့်တိုးပွား အဖျားကလည်းဝင် မစားချင် မသောက်ချင် မကြည်လင် ပိန်ချုံး စိတ်နှလုံးပြုပြင်ကာ နေသော် လည်း နောက်ဆုံးတစ်နေ့ကြသော် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသုံးလူတို့ဆရာသော်မှလည်း မရှောင်သာသည့် မရဏသဘာဝမို့ ဒေဝဂံတပျံလွန်တော်မူရာ တော့သည်”

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ ဖော်ပြထားချက်အရ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် အသက်(၅၃) သို့မဟုတ် (၅၆)နှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူကြောင်း သိရပါသည်။

၂။ ရတုဝေါဟာရနှင့် သဘောသဘာဝ

ရတု ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်အသီးသီးက အမျိုးမျိုးကြံဆ ခဲ့ကြပါသည်။ “ရတီဝနေတီတိ ရတု ဟူ၍ လူတို့မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်သော ကဗျာဖြစ်၍ ရတုဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ပညာရှင်အချို့က ဝိဂြိုဟ်ပြုကြပါသည်။”^၂ ဟု ကုန်းဘောင် ခေတ် ရတုကဗျာစု အမှာစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် “ရတု” ဟူသော သက္ကတဘာသာ “ရီတု” မှ ပျက်လာ သော ရတုလည်းရှိ၍ မြန်မာဘာသာ ပေါရာဏသက်သက် ရတုလည်း ရှိသည်။ သက္ကတဘာသာ “ရီတု” မှာ “အခိုရာသီ” ဟုအနက်ရပြီး မြန်မာဘာသာ “ရတု”မှာ “သဘင်၊ အခမ်းအနား၊ အခြေအနေ” ဟူ၍ အနက် သုံးမျိုးရကြောင်း ဖော်ပြထား သည်။^၃

မြန်မာအဘိဓာန်တွင် “ရတုကဗျာသည် လေးလုံးတစ်ပဒ ဖွဲ့စပ်ရသော လင်္ကာ မှ ပေါက်ဖွားလာသော ကဗျာအဖွဲ့တစ်မျိုး”^၄ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ပျို့၊ မော်ကွန်း၊ ဧချင်းစသော ကဗျာတို့ ကဲ့သို့ အပိုဒ်ရေများစွာ ဖွဲ့ဆိုရသည်မဟုတ်ပေ။ ရတုကဗျာကို

^၁ သုတ၊ အရှင်၊ မ-၁၂၉၉၊ ၁၉၂။
^၂ မြမြသန်း၊ ဒေါ်၊ ၁၉၈၆၊ အမှာစာ။
^၃ ဖေမောင်တင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၇၊ ၄၈။
^၄ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈၊ ၉၄။

တစ်ပိုဒ်တည်းဖွဲ့ဆိုလျှင် ဧကပိုဒ် ရတု၊ နှစ်ပိုဒ်ဖွဲ့ဆိုလျှင် အဖြည့်ခံရတု၊ သုံးပိုဒ်ဖွဲ့ဆိုလျှင် ပိုဒ်စုံရတုဟူ၍ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အရေးအဖွဲ့ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလိုက်၍ ရတုအမျိုးအစား ကွဲပြားသကဲ့သို့ အကြောင်းအရာ အချက်အလက် တို့အပေါ် မူတည်၍လည်း ဘုရားတိုင်ရတု၊ သိကြားတိုင်ရတု၊ မြို့ဘွဲ့ရတု၊ ပန်းဘွဲ့ရတု၊ ဥဒေါင်းဖိုမ အမေးအဖြေရတု၊ စစ်ချီရတု၊ တောလား ရတု၊ ရေလားရတု၊ မိုးတောရတု၊ ကျေးစေရတု၊ မယ်ဘွဲ့မောင်ဘွဲ့ရတု စသည်ဖြင့်လည်း ခေါ်ဝေါ် သတ်မှတ်ချက်များရှိပါသည်။

၃။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာ(၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့လေ့လာချက်

၃။ ၁။ အကြောင်းအရာပိုင်းလေ့လာချက်

ကုန်းဘောင်ခေတ်စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် လောကီလောကုတ္တရာ စာပေများစွာကို ရေးသားပြုစုခဲ့သူဖြစ်သည်။ စာပေမျိုးစုံအနက်မှ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတုကဗျာတို့သည်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပါသည်။ စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် မေတ္တာစာများ ရေးဖွဲ့ခဲ့သည့်နည်းတူ သူ၏ရတုကဗျာတို့တွင်လည်း အဓိက သားအပေါ်ထားသော မေတ္တာတရားကိုဖွဲ့ဆိုထားသည့်အတွက် မေတ္တာစာသဘော သက်ဝင်သော သဘောကို တွေ့ရပါသည်။ မိသားစုနှင့် ခွဲခွာ၍ အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားနေကြရသော သားတို့အား လွမ်းဆွတ်တမ်းတနေသော မိခင်တစ်ဦး၏ မေတ္တာတရားကြီးမားပုံ၊ လွမ်းဆွတ်တမ်းတကာ စိုးရိမ်စိတ်တို့ဖြစ်ပေါ်နေပုံ အကြောင်းများကို ပေါ်လွင်စွာ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

“တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီပိုဒ်စုံရတုတွင် အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားသော သားမောင်အတွက် ပူဆွေးသောကတို့နှင့် အလွမ်းဝေဒနာခံစားနေရသော မိခင်တစ်ဦး၏ ခံစားချက်ကို ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဝေးလံလှသော အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားသော သားမောင်အတွက် အညာအရပ်မှ မိခင်တစ်ဦး၏ အလွမ်းခံစားချက်ကို -

“တပျောင်းပျောင်းလျှင်၊ ရွှေညာခွင်က၊ မိခင်မာတာ၊
သားမင်းလျာကြောင့်၊ ခွေကာနွမ်းရိ၊ လွမ်းမချိခဲ။”

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် အညာဒေသမှ မိခင်သည် အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားသော သားကို လွမ်းရသည့် အလွမ်းကို “လွမ်းမချိခဲ” ဟု

^၁ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၀။

စာဆိုကဖွဲ့ပြထားသည်။ မိခင်က သားကိုလွမ်းရသော အလွမ်းစိတ်တို့ကြောင့် မချီအောင် ခံစားရကြောင်းသိရသည်။ ထိုသို့ခံစားနေရသော အမေသည် စိတ်ထောင်းကိုယ်ကြေဖြစ်နေကြောင်းကို “ခွေကာနွမ်းရီ” ဟု ဖော်ကျူးထားသည်။ မိခင်၏ စိတ်ခံစားချက်ကိုသာမက ကိုယ်အမူအရာ ခွေယိုင်နွမ်းနေသည်ကိုပါ မြင်ယောင်လာစေပါသည်။

မိခင်သည် သားမောင်မျက်နှာကို မြင်ရနိုးနှင့် မျှော်နေမိသည်။ သို့သော် သားမောင် ပြန်မလာသည့်အတွက် လွမ်းဆွေးရပုံကို -

“မွေးမိဘမှာ၊ လွမ်းရပါလည်း၊ အောက်ရပ်ရွာဘုံ၊ ဝေးလှတုံ၍၊
နေမုံတက်စ နံနက်ထကို၊ ဧရာတောင်ကြီး၊ ဝိုက်ကာဆီးသို^၁

ဟူ၍ ဖွဲ့ပြသည်။ သားမောင်စီးပွားရှာသွားသော အောက်ပြည်အောက်ရွာသည် အညာဒေသနှင့် ခရီးအလွန်ဝေးကွာကြောင်းကို “ဝေးလှတုံ၍” ဟု ဖွဲ့ထားသည်။ နံနက်ခင်းအချိန် ကြီးမားသော တောင်တန်းကြီးကထွက်ပြုလာသော နေမင်းကြီးကို ပိတ်ဆို့ကာဆီးထားသကဲ့သို့ သားမောင်၏ မျက်နှာကိုလည်း ဝေးကွာလှသော ခရီးလမ်းက ဟန့်တားထားသကဲ့သို့ရှိကြောင်း မိခင်က သားအပေါ် လွမ်းသည့် အလွမ်းကို ထင်ဟပ်ပြထားပါသည်။

ထိုသို့ ဝေးလံလှသော အောက်ရပ်ရွာခရီးကို သွားလိုလှကြောင်း -

“သားမောင်ပျော်ရာ၊ အောက်ရပ်သာသို့၊
တမ်းကာ ရှုလျက်၊ တသက်သက်လျှင်၊
ငှက်လိုပျံချင်၊ မတတ်ပင်နှင့်”^၂

ဟု ဖွဲ့ထားပါသည်။ သားမောင်သည် အောက်ပြည်အောက်ရွာတွင် မိတ်ဆွေ အပေါင်းအသင်းများဖြင့် ပျော်နေမည်လား၊ ချစ်သူရည်းစားရ၍ သာယာပျော်မွေ့ဖွယ်ဖြစ်နေမည်လား ဟု တမ်းတရှုမျှော်လျက် တသသဖြစ်နေပါသည်။ အမေသည် သားကို မြင်ချင်တွေ့ချင်သည်။ သို့သော် ခရီးဝေးကွာလွန်း၏။ အမေသည် ဆန္ဒနှင့်ဘဝတစ်ထပ်တည်း မကျနိုင်ဖြစ်ရသည်။ အတူရှိနေစဉ်အချိန်ကထက် ခွဲခွာနေရချိန်တို့တွင် ပို၍ချစ်၊ ပို၍လွမ်းတတ်ကြသည်။ အမေက သားရှိရာအောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ အပြေးသွားလိုကြောင်းကို “ငှက်လိုပျံချင်၊ မတတ်ပင်နှင့်” ဟု ရှေးစာဆိုတို့နည်းတူ

^၁ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၀။
^၂ - ယင်း -။

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးကဖွဲ့ပြထားသည်။ မိခင်၏ တမ်းတပူဆွေးမှုတို့ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

မိဘတို့သည် သားသမီးအပေါ် အသက်တမျှ ချစ်ခင်မြတ်နိုးကြသည်။ သားသမီးတို့ လူလားမြောက် အရွယ်ရောက်သော်လည်း ကလေးသဖွယ် မှတ်ယူကာ စိတ်မချနိုင်ဖြစ်ရသည်ကို

“သူ့ရုပ်ရွာတွင် နာလည်းမကူ၊ သာမကူနှင့်၊
ရေပူရေချမ်း၊ ဘယ်သူကမ်း၍၊ စိတ်ဝမ်းရွှင်အောင်၊
သားရွှေတောင်ကို၊ ရွက်ဆောင်လိမ့်မည်၊ အတည်တည်ကို၊
ကြံစည်လိုက်မိ၊ အောက်မေ့ဘိသော်၊ ပျောင်းအိခွေနုံး၊ သားရွှေတုံးကို၊
ယူကျုံးမရ၊ လွမ်းလိုက်လှခဲ့”^၁

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ သားမောင် နာမကျန်းဖြစ်သည့်အခါတွင် လည်းကောင်း၊ ကောင်းမှု ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါတွင် လည်းကောင်း ကူညီမည့်သူများရှိပါမည်လော၊ ရေပူရေချမ်း ကမ်းလှမ်းပေး၍ သားမောင်စိတ်ချမ်းသာအောင် ထားပေးနိုင်မည့် ချစ်သူ ရည်းစားများရှိနေပြီလောဟု အကြောင်းအမျိုးမျိုးနှင့် တွေးတောပူပန်တတ်ကြသည်။ မိခင်သည် သားမောင်ငယ်စဉ် အခါက ရင်ခွင်ပိုက်၍ နွေးနွေးထွေးထွေး မှေးစက်နိုင်ရန် ချောမြို့ခဲ့ရသည်များကို သတိရနေသည်။ အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားသော သားမောင် ပြန်မလာသည်မှာ ကြာပြီဖြစ်၍ အလွမ်းသောက ဖြစ်ရပုံကို “ပျောင်းအိခွေနုံး” ဟူသော လုံးတွဲကြိယာအသုံးဖြင့် လည်းကောင်း၊ တမ်းတစိတ်တို့ များပြားသည်ကို “အောက်မေ့ဘိသော်” ဟု ဖွဲ့ပြထားရာ လွမ်းဆွတ်တမ်းတစိတ်များကြောင်း ‘ဘိ’ ဟူသော အသုံးဖြင့်လည်းကောင်း ထိမိစွာ ဖွဲ့ပြထားသည်။ မိခင်တစ်ဦး၏ သားအပေါ်ထားရှိသော မေတ္တာတရားကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

သားမောင်သည် အောက်ပြည်အောက်ရွာတွင် စီးပွားရှာရန် ရောက်ရှိနေသည်ဖြစ်၍ မိဘ ဆွေမျိုးများနှင့် စည်းစည်းလုံးလုံး နေရသည်မဟုတ်။ သားမောင် တစ်ယောက်တည်း ရုန်းကန် လှုပ်ရှားနေရသည်ဖြစ်၍ စိတ်မချနိုင်ဖြစ်ရပုံကို -

“နှစ်မသားချင်း၊ နောင်ရင်းညီထွေး၊
တူကလေးနှင့်၊ မွေးသည့်ဘခင်၊
မမြင်မျက်ကွယ်၊ သူ့ရုပ်လယ်မှာ၊

^၁ - ယင်း -။

အမယ်မပါ၊ မောင့်ချည်းသာလျှင်၊
နေရှာလိမ့်မယ်”^၁

ဟူ၍ ဖော်ကျူးထားသည်။ စာဆိုသည် မိခင်တစ်ဦးက သားအပေါ်ထားရှိသော ချစ်ခြင်းမေတ္တာကို အတူရှိနေစဉ်နှင့် ခွဲခွာနေရစဉ် ဖြစ်ရပ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ် ခံစားပြထား ပါသည်။ မိဘ ဆွေမျိုး သားချင်း တို့နှင့်ဝေးသော အောက်ပြည်အောက်ရွာတွင် တစ်ယောက် တည်းနေရသော သားအတွက် စိုးရိမ် ပူပန်စိတ်ဖြစ်မိပုံကို “အမယ်မပါ၊ မောင့်ချည်းသာလျှင်၊ နေရှာလိမ့်မယ်” ဟု ဖွဲ့ပြထား ပါသည်။

သားမောင်အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာရန် ထွက်ခွာသွားသည်။ မိခင် ထံ ပြန်မရောက်ခဲ့သည်မှာ သုံးနှစ်ပြည့်တော့မည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သားမောင်က ပြန်မလာပေ။ မိခင်သည် သားမောင်အတွက် စိတ်မချနိုင်ဖြစ်ကာ အမှာစကား ပြောကြားတိုက်တွန်းဟန်ကို

မင်းလျာနုနယ်၊ မယ်မှာဘွယ်မူ၊ ကျယ်လျှင်ကားချဲ့၊ ပဲ့လျှင်ဖဲ့လော့၊
နွဲ့လျှင်ကားသပ်၊ ခိုင်လျှင်ထပ်ဆင့်၊ ကျပ်လျှင်သပ်ပင်း၊
ချောင်လျှင်ထွင်းလော့၊ ရှင်းလျှင်သုတ်သင်၊ လေးလျှင်တင်ရှင့်၊
စင်လျှင်ကားဆေး၊ ထက်လျှင်သွေးလော့”^၂

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကျယ်လိုသောအရာကို ချဲ့မှသာရနိုင်သည်။ ပဲ့လိုသော အရာ ကို ဖဲ့ရမည်။ ချစ်ခင်နှစ်သက်သူကို သပ်ပွတ်ချောမြူရမည်။ ခိုင်မြဲသောအရာကို ပို၍ ခိုင်မြဲအောင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ ကျပ်လိုသောအရာကို သပ်ဖြင့်ပင်းထည့်ပေးရမည်။ ချောင်လိုသောအရာကို ထွင်းထုပြုလုပ်ရမည်။ ရှင်းလင်းလိုလျှင် သုတ်သင်ပေးရမည်။ လေးလေးနက်နက် ကြီးကြီးမားမား ထမ်းဆောင် လိုလျှင် ထပ်ပိုးခိုင်းစေတတ်ရမည်။ စင်ကြယ်လိုလျှင် ဆေးကြောပေးရမည်။ ထက်မြက်လိုလျှင် သွေးပေးတတ်ရမည်။ လောကသဘော၊ လူ့သဘောအမျိုးမျိုးကို သိနားလည်စေလိုသော မိခင်၏ မှာကြား ဟန်ကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် မိခင်မေတ္တာကို ဖော်ကျူးရာတွင် သားမောင် အတွက် စိုးရိမ် ပူပန်ရုံ၊ စိတ်မချနိုင်ဖြစ်ရုံတို့ဖြင့် ဖွဲ့ပြထားသည်။ ကိစ္စများမြောင် လူတို့ဘောင်ဟူသည့် အတိုင်း လူမှုရေးရာအဖြာဖြာတို့သည် ရှုပ်ထွေးလှပေသည်။

^၁ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၀။
^၂ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၀။

အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စီးပွားရှာသွားသော သားမောင်သည် အပေါင်းအသင်းမှား
ကာ စီးပွားပျက်မည်ကို စိုးရိမ်သည်။ ထို့အတွက် လူတို့၏သဘောကို နားလည်စေရန်

“အရေးဆိုဘွယ် လူတို့ဝယ်မှု၊
သွယ်တတ်မှစီး၊ ရွယ်တတ်မှနီးရှင့်၊
ကြီးလွယ်လျှင်ချောင်၊ မသိမှောင်သည်၊
ဖြူယောင်နှင့်မဲ၊ ဟုတ်ယောင်လွဲသား၊
ဝမ်းထဲလိမ်လစ်၊ လူ့သနစ်ကို၊
စင်စစ်သေချာ၊ သိခဲစွာဟု၊
ပညာရှိများ၊ မိန့်ခွဲထားသား”^၁

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ရေကိုအလိုရှိပါက သွယ်ယူတတ်မှ စီးဆင်းနိုင်သည်။ ကြံရွယ်
တတ်မှ နီးစပ်နိုင်မည်။ ကြီးလွယ်သောအရာတိုင်းလည်း ပြည့်စုံသည်မဟုတ်။ အသိ
တရား ဉာဏ်ပညာ မယှဉ်ပါက အမိုက်မှောင်ကျတတ်သည်။ ဖြူမည်လိုလိုနှင့် မည်း
တတ်ပြီး ဟုတ်မည်လိုလိုနှင့် လွဲတတ်သည့် သဘော၊ လှည့်ဖြားလိမ်ညာတတ်သော
လူတို့၏သဘောတို့ကို သိရန်ခက်ခဲသည်ဟု ပညာရှိများ မိန့်ထားပုံနှင့် ဖော်ကျူးထား
ပါသည်။ မိခင်က စီးပွားရှာသွားသော သားအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်ကာ မှာကြားလိုက်
သည့်ဟန်ကို စာဆိုက ရတုတွင် ထည့်သွင်း ရေးဖွဲ့ပြထားသည်။ သားမောင်
စီးပွားရှာရာတွင် သတိသမ္ပဇင် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ကာ ရိုးသားကြိုးစားကာ ရှာဖွေလုပ်ကိုင်
စေလိုသော မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။

ပညာရှိတို့၏မှတ်သားလိုက်နာဖွယ်ရာအဖြာဖြာကိုသားမောင်လိုက်နာစေချင်
သည်။ စီးပွား ရှာရာတွင် အသိဉာဏ်ပညာနှင့် ယှဉ်စေလိုသည်။ တစ်ရပ်တစ်ကျေး
တွင် စီးပွားရှာနေသော သားမောင်ကို မိခင်ကသတိရ တမ်းတကြောင်း အလွမ်းပိုဒ်စုံ
ရတုဖြင့် မေတ္တာသွန်းလောင်းလိုက်ပုံကို -

“မယ်ငယ့်ရွှေသွေး၊ ဉာဏ်နှင့်ဆေး၍၊
အဝေးဆယ်ယှဉ်း၊ နီးတယှဉ်းဟု၊
စဉ်းစားရွှေသာ၊ ပြန်မည့်တာကို၊
ရွှေညာရပ်ခွင်၊ မွေးမိခင်က၊ ဉာဏ်ရှင်ချီးမွမ်း၊
လွမ်းဘွယ်ပိုဒ်စုံ၊ ရစ်တန့်ပုံနှင့် ကြည်ယုံမေတ္တာ၊
လောင်းလိုက်ပါ၏”^၂

^၁ - ယင်း -၊ ၂၂၁။
^၂ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၁။

ဟု စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးက ဖွဲ့ပြထားသည်။ ရပ်ဝေးတွင် နွားဆယ်ရှင်းနှင့် ပင်ပန်း
စွာလုပ်ကိုင်၍ စီးပွားရှာမည့်အစား မိဘနှင့်အတူ ဥမကွဲသိုက်မပျက် နေထိုင်ပြီး နွား
တစ်ရှင်းနှင့် သက်သက်သာသာ စီးပွားရှာစေလိုသော မိခင်၏ဆန္ဒကို တွေ့မြင်နိုင်
သည်။ အညာဒေသတွင်ရှိသော မိခင်က သားမောင်ကို သတိရလွမ်းဆွတ်နေကြောင်း
ရတုပိုဒ်စုံ ပေးပို့လိုက်ပါသည်။ သားမောင် ကျန်းမာ ချမ်းသာစေကြောင်း မေတ္တာရေ
သွန်းလောင်းလိုက်ပါသည်။ မိခင်၏ မေတ္တာတရား ကြီးမားပုံကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

မွေးရပ်မြေမှသားမောင်နှင့်အတူ စီးပွားရှာသွားသော အဖော်အပေါင်းတို့ ပြန်
လာကြသော် လည်း သားကပြန်မလာခဲ့ပါ။ မိခင်သည် သားမောင်စီးပွားဖြစ်ထွန်းမှ
ပြန်လာစေလိုသည် မဟုတ်ပါ။ စီးပွားဥစ္စာထက် သားမောင်ကိုသာ မြင်ချင်တွေ့ချင်
ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားဥစ္စာ ရသည်ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ အမြန်ပြန်လာခဲ့စေ
လိုကြောင်းကို စာဆိုက -

“ချမ်းသာစီးပွား၊ ဆိုသည်များကို၊ လားလားမယ်မှာ၊
အောက်မေ့ပါဘူး၊ သားကျူးကိုသာ၊ မြင်ချင်ပါရှင့်”^၁

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“မင်းလျာယဉ်ရွ၊ သားရွှေစငယ်၊
မရဖြစ်စေ၊ ရဖြစ်စေသာ၊ ပြန်ခဲ့ပါလော့”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ စီးပွားချမ်းသာခြင်းထက် သားမောင်ကိုသာ
မြင်တွေ့ ချင်ကြောင်း၊ စီးပွားဖြစ်ထွန်းသည်ဖြစ်စေ၊ မဖြစ်ထွန်းသည်ဖြစ်စေ မိခင်
ထံသို့ သားမောင် အမြန်ပြန်လာစေကြောင်း ဆုတောင်းနေသည့် မိခင်၏အဖြစ် သည်
ကရုဏာသက်ဖွယ်ဖြစ်သည်။

သားမောင် အောက်ပြည်အောက်ရပ်သို့ စီးပွားရှာသွားသည်မှာ သုံးနှစ်ပြည့်ပြီ
ဟု ရေတွက်မိတိုင်း မိခင်၏ သောကသည် တိုး၍ တိုး၍ ခံစားရပါသည်။ ထို
ခံစားချက်ကို -

“ပျောင်းအိခွေနစ်၊ ဇမ္ဗူရာဇ်ကို၊ ချစ်လို့မဝ၊
မြင်မဝနှင့်၊ ဆယ်လပိုက်လွယ်၊ သားမင်းငယ်ကြောင့်၊
အမယ်လွမ်း၍ လှိုင်ခဲ့ပြီ”^၃

---

^၁ - ယင်း -။
^၂ - ယင်း -။
^၃ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၁။

ဟူ၍ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ကိုးလလွယ်၍ ဆယ်လဖွားခဲ့ရသော ဇမ္ဗူရာဇ် ရွှေစင်ကဲ့သို့ တန်ဖိုးထား ခဲ့ရသော၊ ချစ်၍မဝ မြင်၍မဝသော သားမောင်ကို သတိရတမ်းတမိသည်။ အလွမ်း လှိုင်ခဲ့ရသော မိခင်၏ သောကသည် သနားဖွယ်ဖြစ်သည်။

“တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီရတုသည် အညာဒေသမှ အောက်ပြည် အောက်ရွာ သို့ စီးပွားရှာသွားသော သားမောင်ကို သတိရ လွမ်းဆွတ်နေကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထား နိုင်သည့် စာဆိုကြည့်ကန် ရှင်ကြီး၏ မိခင်မေတ္တာဘွဲ့ရတုတစ်ပုဒ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ “နွမ်း၍ခွေယိုင်” ချီ စကြာလည်ပိုဒ်စုံရတုတွင်တွေ့ရသော မိခင်မေတ္တာ အဖွဲ့ကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။ ရပ်ဝေးသို့ စီးပွားရှာသွားသည့်သားကို မြင်တွေ့ချင်သည့် မွေးရပ်မြေမှ မိခင်၏ အလွမ်းဝေဒနာကို -

“ရင့်ခိုင်သန္တာ၊ အာနန္ဒာမှ၊ မြတ်စွာဘုရား၊ နိဗ္ဗာန်လားသော်၊
တရားသံဝေ၊ ယူမဖြေ၍၊ ပူလေသည့်တူ၊ မင်းဖြူဖြူကြောင့်၊
လှိုက်ဆူပြိုင်ပြိုင်၊ မျက်ရည်အိုင်လျက်”^၁

ဟူ၍ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသောအခါတွင် ညီတော် အာနန္ဒာသည် တရာသံဝေဂဖြင့် ဖြေဖျောက်၍မရနိုင်ဘဲ ပူဆွေးရသကဲ့သို့ သားကို မမြင်တွေ့ရ သည့်အတွက် မိခင်သည်လည်း ဝမ်းနည်းပူဆွေးပြီး မျက်ရည် ဖြိုင်ဖြိုင် ကျရသည်။ မိခင်တစ်ဦး၏ ဖြေမဆည်နိုင်ဖြစ်ရပုံကို “ရင့်ခိုင်သန္တာ၊ အာနန္ဒာ မှ၊ မြတ်စွာဘုရား၊ နိဗ္ဗာန်လားသော်၊ တရားသံဝေ၊ ယူမဖြေ၍၊ ပူလေသည့်တူ” ဟု သော ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် ထင်ရှားစေသည်။ စာဆိုသည် မိခင်က သားအပေါ်ထား သော ချစ်ခြင်းမေတ္တာ နက်ရှိုင်းပုံကို ဖော်ပြလိုသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင်ဆိုင်ရာ အကြောင်း ကို အခြေခံ၍ ဥပမာပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် “လှိုက်ဆူပြိုင်ပြိုင်၊ မျက်ရည် အိုင်လျက်” ဟူသောအဖွဲ့ဖြင့် မိခင်၏ ပြင်းပျသော ရင်တွင်းခံစားချက်နှင့် မျက်ရည် အိုင်လျက် ရှိသော မိခင်၏ သွင်ပြင်မူရာတို့ကို ပုံဖော်ထားနိုင် ပါသည်။

သားပြန်ရောက်လာနိုးနိုးနှင့် စောင့်မျှော်နေသော မိခင်ကြီး၏ စိတ်ခံစားချက် နှင့် သွင်ပြင် မူရာကို -

“စုံမက်ကြင်နာ မပြေပါ၍၊ ရောက်လာနိုးနိုး၊ မြော်လင့်ကိုး
လျက်၊ ပျောင်းညှိုးနွမ်းသွမ်း၊ ဗျာပါမွမ်းသည်၊ လွမ်း၍
ဝေဆာလှိုင်တော့သည်”^၂

^၁ - ယင်း -။
^၂ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၁။

ဟု ဖွဲ့ဆိုပါသည်။ စုံမက်ကြင်နာ၊ မပြေပါ ဟူသော အဖွဲ့သည် မိခင်က သားအပေါ် ထားသော ကြင်နာမှု၊ ချစ်ခင်စုံမက်မှုတို့ မပြေပျောက်ကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေ ပါသည်။ သားပြန်ရောက်လာနိုးနှင့် မျှော်လင့်ကိုးစားနေသော မိခင်၏အဖြစ်ကို “ရောက်လာနိုးနိုး၊ မျှော်လင့်ကိုး” ဟူသောအဖွဲ့ဖြင့် ခြယ်မှုန်းထားပါသည်။ “ပျောင်း ညှိုးနွမ်းသွမ်း၊ ဗျာပါမွမ်း” ဟူသော သားနှင့်ဝေးကွာနေရသော မိခင်တစ်ဦး၏ သွင်ပြင်မူရာကို “ပျောင်းညှိုးနွမ်းသွမ်း” ဟူသော အနက်တူ စကားသုံးဖြင့် ထင်ရှားစေပါသည်။ စိုးရိမ်သောက ဗျာပါဒများ များပြားပြည့်လျှံ နေရသည်ကို “ဗျာပါမွမ်း” ဟူသော စကားသုံးဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလွမ်းဝေဒနာများ များပြား နေသည်ကို “လွမ်း၍ဝေဆာလှိုင်တော့သည်” ဟူသော စကားသုံးဖြင့်လည်းကောင်း ကျစ်ကျစ် လျစ်လျစ် ထိထိမိမိ တင်ပြထားပါသည်။

မိခင်သည် သားမောင်အား ချစ်၍မပြယ်၊ လွမ်း၍မပြေ၊ တမ်းတ၍ မကုန် နိုင်အောင် မေတ္တာကြီးမားကြောင်းကို

“ဘုန်းခိုင်မြတ်စွာ၊ နိဗ္ဗာန်ရှာသော်၊ အဇာတသတ်၊ လောက နတ်တို့၊ မတ်လိမ္မာပေါင်း၊ ဧယာဉ်ပြောင်းလည်း၊ ခြောင်းခြောင်း လက်ရေ၊ လိုတူပွေ့သို့။”^၁

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“မောင်ငယ်ရွှေသွေး၊ လွမ်းဘွယ်ရေး၍၊ ဆက်ပေးသည့်စာ၊ မြင်ရ ပါလည်း၊ မျက်နှာဖြူဝင်း၊ ရွှေလမင်းသို့၊ ကြော့ရှင်းရပ်သွင်၊ မင်းရွှေစင် ကို၊ မမြင်ရသေး၊ သည်အရေးကြောင့်၊ ပူဆွေးဗျာဝေ၊ လွမ်းမပြေခဲ့”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသော အခါ အဇာတသတ်မင်းစသည့် မင်းမှူးမတ် ပရိသတ်အပေါင်းတို့က ဓါတ်တော် မွေတော်များကို အလှအယက်၊ အပြိုင်အဆိုင် ရယူလိုကြသော်လည်း အလိုဆန္ဒ မပြည့်နိုင်ဖြစ်ရပုံနှင့် မိခင်သည်လည်း သားထံမှ စာရောက်လာသော်လည်း သားကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မမြင်ရ၍ အလိုဆန္ဒ မပြည့်နိုင် ဖြစ်ရပုံတို့ကို ခိုင်းနှိုင်း ဖော်ပြ ထားသည်။ ထိုခိုင်းနှိုင်းမှုကြောင့် စာဆို ဖော်ပြလိုသော အကြောင်းအရာ ပို၍ လေးနက်ခုံညားလာရသည်။

^၁ - ယင်း -။
^၂ - ယင်း -။

သားမောင်ထံမှ အလွမ်းစာလွှာပါးလိုက်သည်ကို လက်ခံရရှိသော်လည်း ထိုစာကို ဖတ်၍ အလွမ်းမပြေနိုင်ပါ။ မိခင်၏ လွမ်းဆွတ် တမ်းတ မှုသည် အိပ်မက်ထဲ အထိပင် မြင်မက်မိပုံကို -

“ရိပ်မြိုင်ဝန်းကျင်၊ မဇ္ဈပင်နှင့်၊ နှင်းပင်မညှိုး၊ ခတ္တာရိုးလည်း၊
မိုးကိုမလင့်၊ ပင်လုံးပွင့်သော်၊ သခင့်ချစ်သူ၊ မင်းဖြူဖြူကို၊
ဆွတ်ယူနေကြ၊ စိုက်ခေါ်တလျက်၊ ညယံစက်တွင်၊ မောင့်ရုပ်သွင်
ကို၊ ထင်လာရေးရေး ၊ အိပ်မက်ပေးခဲ့။”^၁

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ မဇ္ဈပင်၊ နှင်းပင်၊ ခတ္တာပင်တို့သည် မိုးကိုမလင့်ဘဲ ပင်လုံးပွင့်နေကြ သည်။ ထိုအခါ သားသည်ပန်းတို့ကို ဆွတ်ယူလျက် မိခင်ကိုနှုတ်မှတ၍ စူးစူးစိုက်စိုက် ရောက်လာ ဟန်ကို အိပ်မက်ထဲတွင် မြင်မက်သည်။

မိခင်သည် အိပ်မက်ထဲတွင် သားမောင်က ပန်းများတပွေ့တပိုက်ဖြင့် မိမိထံ ပြန်လာသည်ဟု မြင်မက်သောအခါ စိတ်ထဲတွင် တကယ်မှတ်ထင်မိသည်။ သို့သော် အိပ်မက်မှ နိုးလာသောအခါ မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားရသော သားကို မမြင်မတွေ့ရပေ။

မိခင်က အိပ်မက်ထဲထိ စွဲလမ်းမြင်မက်ကာ လွမ်းနေပါသော်လည်း သားမောင်ကား ပြန်မလာပေ။ ထို့အတွက် သားမောင်ပြန်လာရာ လမ်းသို့ မျှော်မှန်းနေသည့်အဖြစ်ကို

“ရှေ့ပြုပွားဒီ၊ မောင်တို့ဆီကို မြော်ယီမြော်ယမ်း၊ မျက်ရည်ရွှမ်း
သည် နွမ်း၍ခွေကာ၊ ယိုင်တော့သည်”^၂

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မိုးစင်စင်လင်းသည်အထိ ပြန်၍အိပ်စက်မရနိုင်ဘဲ သားမောင် ရှိရာအရပ်ကို ရော်ရမ်း မျှော်မှန်း၍ နေရသည်။ မိန်းမသားပီပီ မျက်ရည်များကျကာ နွမ်းခွေယိုင်နွဲ့နေသည်။

၃၊ ၂။ အရေးအဖွဲ့ပိုင်းလေ့လာချက်

စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် ရပ်ဝေးကို သွားရောက် စီးပွားရှာနေသော သားကို အလွမ်း ခံစားချက်၊ ပြန်လာစေလိုသော ဆန္ဒတို့ကို ရတုကဗျာတို့ဖြင့် ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ ရတုစာသားတို့မှာ အလွန်နူးညံ့

^၁ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၂။
^၂ - ယင်း -။

သိမ်မွေ့ပြီး စကားပရိယာယ် ကြွယ်ဝသည်။ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် မြန်မာစာပေ လေ့လာသူတို့ နည်းယူဖွယ် ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။

စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ မိခင်မေတ္တာဘွဲ့ရတု (၂)ပုဒ်မှ အရေးအဖွဲ့ကို စကားအသုံး အနှုန်း၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသဟူ၍ လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

၃၊၂၊၁။ စကားအသုံးအနှုန်း

စာဆိုသည် စကားလုံးရွေးချယ်သုံးနှုန်းရာ၌ ပိုင်နိုင်ကျွမ်းကျင်သည်။ မိခင်က အလွန် ချစ်မြတ်နိုးရသော သားမောင်ဖြစ်ကြောင်း၊ သားမောင်ကို ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းရာ၌ စကားပရိယာယ် အသွယ်သွယ်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီရတုတွင် “သားမင်းလျာ”၊ “သားမောင်”၊ “သားရွှေစ”၊ “သားလှရွှေစင်”၊ “မယ့်ဝမ်းဝင်”၊ “သားရွှေတောင်”၊ “သားရွှေတုံး”၊ “မယ်ငယ် ရွှေသွေး”၊ သားကျူး”၊ “သားမင်းငယ်” စကားလုံးလှလေးများ သုံးကာ အဓိက သားအပေါ်ထားသော မိခင်မေတ္တာ တန်ဖိုးကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ထို့ပြင် ဝိစ္စာအသုံးကလေးများကိုလည်း ထည့်သွင်း ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “တပျောင်းပျောင်းလျှင်”၊ “တသက်သက်လျှင်”၊ “လားလားမကွာ”၊ “အတည်တည်ကို”၊ “အသွယ်သွယ်ကို”၊ “လားလားမယ်မှာ” မင်းဖြူဖြူကြောင့်”၊ ရောက်လာနိုးနိုး”၊ “ခြောင်းခြောင်းလက်ရေ့”၊ “ထင်လာ ရေးရေး” စသည်ဖြင့် တွေ့ရသည်။ ထိုဝိစ္စာအသုံးကလေးများကြောင့် အသံသာယာမှု ဖြစ်စေသကဲ့သို့ သားအပေါ်ထားရှိသော မိခင်မေတ္တာနှင့် မျှော်မှန်းတမ်းတသည့်သဘောကို ပိုမိုထင်ရှားစေပါ သည်။

စကားသုံးပိုင်းတွင် သားမောင်ကို လွမ်းရသော မိခင်တစ်ဦး၏ စိတ်ခံစားချက်၊ မျှော်မှန်း တမ်းတသော်လည်း မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်မလာသည့်အတွက် အလွမ်းတို့ ပိုလာရသည်။ ထိုသို့ စိတ်ဆန္ဒပြည့်ဝခြင်းမရှိသည့်သဘောကို “လွမ်းမချီ” “မမြင်သာ” “မတတ်ပင်” “မရွှင်ပျောင်းပျ” “တူသာမကွဲ” “မမြင်ရ” “နာလည်းမကူ” “သာမကူ” “မမြင်မျက်ကွယ်” “အမယ်မပါ” “မကြွမလာ” “မသိမှောင်” “မရဖြစ်စေ” ရန်မွေ့မနှောင့်” “သားမောင်မလာ” “ချစ်လို့မဝ” “မြင်မဝ” “လွမ်းမပိုင်ခဲ” “တမ်းမပိုင်ခဲ” “နွမ်းမပိုင်ခဲ” “မညှိုး” “မလင့်” “မပြယ်” စသည့် အနက်ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောပြ စကားလုံးပြ “မ” အသုံးများဖြင့် ထိမိပေါ်လွင်စွာ ဖော်ပြ ထားပါသည်။

စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် ‘တပျောင်းပျောင်းလျှင်’ချီ ရတုတွင် မိခင်က သားကိုလွမ်းရ၍ စိတ်ထောင်းကိုယ်ကြေ ဖြစ်ရပုံကို ပေါ်လွင်စေရန် “တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ဟုချီ၍ အကယ်နှုန်း၍ ယိုင်ခဲပြီ” ဟု ချထားပုံသည်လည်းကောင်း၊ သားနှင့်

အမိ အတူရှိစဉ်ကအခြေအနေနှင့် ဝေးကွာနေရ သောအခြေအနေနှစ်ရပ်ကို တွေးတော စိတ်ပူကာ ခံစားရကြောင်း ပေါ်လွင်လာစေရန် “အကြောင်းကြောင်းလျှင်” ဟု ချီ၍ “အကျယ်တမ်း၍မိုင်ခဲ့ပြီ” ဟု ချထားပုံသည်လည်းကောင်း၊ သားမောင် အောက်ပြည် သို့ ထွက်ခွာသွားသည်မှာ သုံးနှစ်ပြည့်ပြီဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်စေရန် “တပေါင်း ဆောင်းဝင်” ဟုချီ၍ “အမယ်လွမ်း၍ လှိုင်ခဲ့ပြီ” ဟု ချထားပုံသည်လည်းကောင်း စသည်တို့သည် အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်သော စကားအသုံးအနှုန်းများဖြင့် အချီ ညီ အချညီရေးဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင် “နွမ်း၍ခွေယိုင်”ချီ ပိုဒ်စုံအဖျားကောက် စကြာလည်ရတုပိုဒ်စုံ ပထမပိုဒ်တွင် “နွမ်း၍ခွေယိုင်” ဟုချီကာ လွမ်း၍ဝေဆာလှိုင်တော့သည်”

ဟု ချ၍လည်းကောင်း၊

ပထမပိုဒ်၏ အချကို ဒုတိယပိုဒ်၏ အချီတွင် -
 “လွမ်း၍ဝေလှိုင်” ဟုချီကာ “တမ်း၍တွေ့ကာ မှိုင်တော့သည်”

ဟုချ၍လည်းကောင်း၊

ဒုတိယပိုဒ်၏ အချကို တတိယပိုဒ်၏ အချီတွင် -
 “တမ်း၍တွေ့မှိုင်” ဟုချီကာ “နွမ်း၍ခွေကာ ယိုင်တော့သည်” ဟု ချ၍ လည်း ကောင်း အချီညီအချညီ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤတွင် စကြာလည် ပိုဒ်စုံရတု ဟူသည့် အတိုင်း ပထမပိုဒ်၏ အဆုံးနှင့် ဒုတိယပိုဒ်၏ အစကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယပိုဒ်၏ အဆုံးနှင့် တတိယပိုဒ်၏ အစကိုလည်းကောင်း၊ တတိယပိုဒ်၏အဆုံးနှင့် ပထမပိုဒ်၏ အစကိုလည်းကောင်း ကာရန်ချိတ်၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မိခင်၏ သားအပေါ်ထား ရှိသော မေတ္တာတရား၊ အလွမ်း ဝေဒနာတို့သည် မပြေနိုင်ဘဲရှိသည်။ ချစ်၍မဆုံး၊ လွမ်း၍မဝ၊ ထာဝရသတိရလျက် ရှိသည့်မိခင်၏ ခံစားချက်ကို အဆုံးအစမရှိ စကြာ လည်နေသည့်သဘောနှင့် ရေးဖွဲ့ဖန်တီးထားသော စာဆို၏ စွမ်းရည်တို့မှာ လိုက်ဖက် မှု ရှိပါသည်။

၃၊၂၊၂။ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသ

စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် စကားလုံးကလေးများကို သုံးနှုန်းဖွဲ့ဆိုရာတွင် စကားလုံး အနည်းငယ်မျှဖြင့် အဓိပ္ပာယ်လေးနက်ကျယ်ပြန့်အောင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သားမောင်၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းပုံကို “သားလှရွှေစင်”၊

“သားရွှေတောင်”၊ “သားရွှေတုံး” “မယ်ငယ်ရွှေသွေး” “သားရွှေစငယ်” စသော အသုံးများဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားရာ ဩဇာရုဏ်မြောက် အသုံးများဖြစ်ပါသည်။

ထို့နောက် “တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီရတုတွင် ပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်များ အတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်စေလိုကြောင်း မိခင်က သားမောင်အား မှာကြားပုံကို

“ကျယ်လျှင်ကားချဲ့၊ ပဲ့လျှင်ဖဲ့လော့၊ နွဲ့လျှင်ကားသပ်၊
ခိုင်းလျှင်ထပ်ဆင့်၊ ကျပ်လျှင်သပ်ပင်း၊ ချောင်လျှင်ထွင်းလော့၊
ရှင်းလျှင်သုတ်သင်၊ လေးလျှင်တင်ရှင့်၊ စင်လျှင်ကားဆေး၊
ထက်လျှင်သွေးလော့”^၁

ဟူ၍လည်းကောင်း

“သွယ်တတ်မှစီး၊ ရွယ်တတ်မှနီးရှင့်”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း

“ဖြူယောင်နှင့်မဲ၊ ဟုတ်ယောင်လွဲသား”^၃

ဟူ၍လည်းကောင်း ပုံစံတူ ဟန်ချက်ညီပုဒ်များဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည့်အတွက် ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူစေပြီး အသံချိုသာသည့် မခုရတာဂုဏ်မြောက် အဖွဲ့များဖြစ်ပါသည်။

အလင်္ကာအသုံးအနေဖြင့် “တပျောင်းပျောင်း” လျှင်ချီရတုတွင် မိခင်နေထိုင်ရာ အညာဒေသနှင့် သားမောင်ရောက်ရှိနေရာ အောက်ပြည်ဒေသခရီး ကွာဝေးလွန်းသည်ကို “နေမုံတက်စ၊ နံနက်ထကို၊ ဧရာတောင်ကြီး၊ ဝိုက်ကာဆီးသို့” ဟုလည်းကောင်း၊ သားနှင့်ဝေးနေရသော မိခင်၏အလွမ်းကို “ရေကပစ်ပယ်၊ ရွှေကြာနွယ်သို့” ဟုလည်းကောင်း ဥပမာအလင်္ကာမြောက်အဖွဲ့များကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် တန်ဖိုးထား မြတ်နိုးရသော သားရတနာဖြစ်ကြောင်းကို “သားရွှေစ၊ သားရွှေတောင်၊ သားရွှေတုံး” ဟုလည်းကောင်း၊ သားပြန်မလာသည့်အတွက် မိခင်၏ အလွမ်း ခံစားချက်ကို “လွမ်းမီး” ဟုလည်းကောင်း ရူပက အလင်္ကာအသုံးများဖြင့်လည်း ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ တစ်ဖန်ဝေးကွာနေသော သားရှိရာအရပ်သို့ သွားရောက်လိုကြောင်းကို “ငှက်လိုပျံချင်”၊ အမိဝမ်းနှင့်လွယ်၍ မွေးထားရသောသားကို “မယ့်ဝမ်းဝင်” ဟု

^၁ လွင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၂၀။

^၂ - ယင်း -။

^၃ - ယင်း - ၂၂၁။

လည်းကောင်း သွယ်ဝိုက် ရေးဖွဲ့ထားသော ဝင်္ကံဝတ္ထိအလင်္ကာ အသုံးများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ရသပိုင်းအနေဖြင့် “တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီရတုတွင် စီးပွားရှာသွားသော သားပြန် အလာကိုစောင့်မျှော်နေရသော မိခင်၏ ခံစားချက်ကို “ဗျာပါထပ်ဆောင်၊ လွမ်းမီးလောင်၍” ဟုလည်းကောင်း၊ “သားလှရွှေစင်၊ မယ့်ဝမ်းဝင်ကို၊ မမြင်ရပါ” ဟုလည်းကောင်း၊ “သူ့ရုပ်လယ်မှာ အမယ်မပါ၊ မောင့်ချည်းသားလျှင် နေရှာလိမ့်မယ်” ဟုလည်းကောင်း၊ “သားကျူးကိုသာ၊ မြင်ချင် ပါရှင့်” ဟုလည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ထား ပါသည်။ သားမောင်ကို လွမ်းဆွတ်တမ်းတနေသော မိခင်၏ အလွမ်းတို့ကိုသနားဖွယ် ကရုဏာရသမြောက်အောင် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “နွမ်း၍ ခွေယိုင်” ချီရတုတွင် သားကိုလွမ်းရသည့် မိခင်၏ စိတ်ခံစားချက် သွင်ပြင်တို့ကို “လှိုက်ဆူပြိုင်ပြိုင်၊ မျက်ရည်အိုင်လျက်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “စုံမက်ကြင်နာ၊ မပြေပါ၍” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ရွှေညာကွာလှမ်း၊ နှလုံးပန်းသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း သနားဖွယ် ကရုဏာရသမြောက်အဖွဲ့တို့ကို တွေ့ရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ရတုဟူသည် အခါရာသီသဘာဝအခြေအနေအပေါ် မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်လာ သော ခံစားချက်တို့ကို ရေးသားဖွဲ့ဆိုသော ကဗျာပင်ဖြစ်သည်။ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ ရတု (၂)ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာတွဲ အဖွဲ့များကို လေ့လာရာတွင် အကြောင်းအရာပိုင်း လေ့လာချက်များအရ ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် မိဘတို့၏ သားသမီး အပေါ်ထားရှိ သော မေတ္တာအတိမ်အနက်ကို အသေးစိတ်သိစေလိုသည်။

“တပျောင်းပျောင်းလျှင်” ချီရတုတွင် အညာဒေသမှ သားယောက်ျားလေးတို့ သည် အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ သွား၍ စီးပွားရှာကြရသည့်အကြောင်း ဖြစ်သည်။ သားနှင့်ခွဲခွာရသော မိခင်တို့ကလည်း စီးပွားရှာသွားသော သားတို့ကို စိတ်မချနိုင် ဖြစ်ကြရသည်။ နှစ်ကာလကြာမြင့်စွာ ခွဲခွာနေရသောအခါ အလွမ်းစိတ်တို့ ပိုခဲ့ရ သည်။ သားမောင်ရှိရာအရပ်သို့ သွားရောက်လိုသော ဆန္ဒများဖြစ်ပေါ်မိကြောင်း ဖွဲ့ထားသည်။ သားမောင်အောက်ပြည်အောက်ရွာတွင် တစ်ကိုယ်တည်း ဖြစ်နေ၍ အဆင်ပြေပါမည်လား ဟူသော တွေးပူနေဟန်တို့ကိုလည်း ထင်ရှားပေါ်လွင်စေပါ သည်။ စီးပွားရှာရင်း အရပ်တစ်ပါးတွင် လူမျိုးစုံနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရမေမည်။ ထိုအခါ လူတို့သဘော သိစေရန်အတွက် မိခင်ကသားကို လွမ်းသောအလွမ်းတွင် သားကို အမှာခြေဟန်ဖြင့် ဆုံးမဩဝါဒစကားများကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ပါသည်။

ထိုအကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက် သော စာဆို၏ ရတုကဗျာဖန်တီးမှုစွမ်းရည်သည် မေတ္တာစာသဘောသက်ဝင်သော မေတ္တာစာရတု ဟုဆိုရပါမည်။

“နွမ်း၍ခွေယိုင်” ချီ ရတုသည် အဖျားကောက် စကြာလည်ပိုဒ်စုံရတုဖြစ်ပါ သည်။ ထိုရတုတွင် မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့ပေါ်လွင်စေရန် ဗုဒ္ဓဝင်ဆိုင်ရာ ဥပမာများဖြင့် ထင်ဟပ်ပြထားသည်။ မိခင်သည် သားမောင်ကို မျှော်မှန်းရင်း အလိုဆန္ဒစိတ်တိုင်းကျ ဖြစ်မလာသည်များကို ပီပြင်စွာဖော်ကျူးပြနိုင် ပါသည်။ ဤအပိုင်းတွင် စာဆို ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ စာပေကျမ်းဂန်နံစပ်ကျမ်းကျင်မှုကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

အရေးအဖွဲ့ပိုင်းကိုလေ့လာရာတွင်မူ သားကိုလွမ်းနေသော မိခင်၏အမူအရာ၊ သွင်ပြင် အခြေအနေတို့ကို စကားအသုံးအနှုန်းကောင်းကောင်း၊ ဥပမာပေးကောင်း ကောင်းဖြင့် ပီပြင်စွာ သရုပ်ဖော်နိုင်သည်။ စကားတန်ဆာဆင်မှုမှာလည်း ဩဇာဇာန် မြောက်အဖွဲ့များ၊ မရတော ဂုဏ်မြောက်အဖွဲ့များဖြင့် ရှင်းလင်း ပြေပြစ်လှသည်။ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ရသပိုင်းတွင် သားကိုလွမ်းရသော မိခင် ၏ ခံစားချက်အမျိုးမျိုးကို စကားလုံးအမျိုးမျိုးနှင့် လဲလှယ်သုံးကာ ကရုဏာရသ မြောက် အဖွဲ့များအဖြစ် ဖွဲ့ဆိုနိုင်ပါသည်။

စာဆိုကြည့်ကန်ရှင်ကြီးသည် မြန်မာစာပေနယ်တွင်စာပေမျိုးစုံ ရေးသားပြုစု ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ဆုံးမစာ၊ မေတ္တာစာစသည့် စာပေတို့နည်းတူ၍ ရတုကဗျာ (၂)ပုဒ်သည်လည်း မေတ္တာရတု အရေးအဖွဲ့စွမ်းရည်ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၏ “တပျောင်းပျောင်းလျှင်”ချီ မြီးသွယ်ပိုဒ်စုံရတုနှင့် “နွမ်း၍ ခွေယိုင်” ချီပိုဒ်စုံ အဖျားကောက် စကြာလည်ပိုဒ်စုံရတုနှစ်ပုဒ်မှ မိခင်မေတ္တာအဖွဲ့ များကို လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုရတုစာပေ လေ့လာချက်များမှတစ်ဆင့် မြန်မာစာပေလေ့လာသူတို့အတွက် အထောက် အကူပြုနိုင် မည်ဟုမျှော်လင့်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ဌေးကြည်၊ ဒေါ်။(၂၀၀၇)။ **ကြည့်ကန်ရှင်ကြီးဘဝနှင့်စာပေလေ့လာချက်**။ ပခုက္ကူ တက္ကသိုလ်။
ဌေးလွင်(ဆားလင်းကြီး) ။(၂၀၁၀)။ **ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး၊ သူ့ရွာသူ့ဘဝ သူ့စာပေ**။ ရန်ကုန်၊
စာပေဗိမာန်။

ဖေမောင်တင်၊ဦး။(၁၉၈၇)။**မြန်မာစာပေသမိုင်း**။ ရန်ကုန်၊ စပယ်ဦးပုံနှိပ်တိုက်။
မြမြသန်း၊ ဒေါ်။ (၁၉၈၆)။ **ကုန်းဘောင်ခေတ်ရတုကဗျာစု-ပထမတွဲ**။ တက္ကသိုလ် များပုံနှိပ်တိုက်။
မြန်မာစာအဖွဲ့။(၂၀၀၈)။**မြန်မာအဘိဓာန်**။ရန်ကုန်မြို့၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်
လွင်၊ ဦး(ပညာအုပ်မင်း)။ ၁၉၆၆)။ **ကဗျာသင်္ဂဟမေဒနီ၊ ကဗျာအဆီအနှစ်ပေါင်းချုပ်**။ ရန်ကုန်၊
ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

သုတ၊ မောင်။(၂၀၀၂)။ **စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ**(ပဉ္စမအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့် စာအုပ်တိုက်။
သုတ၊ အရှင်။ (၁၂၉၉)။ **သစ္စာဘာဝီကျမ်း**။ မန္တလေး၊ ဇေယျမြက်မှန်ပုံနှိပ်တိုက်။

